

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Magyar Nemzeti Múzeumi Tanács. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a Magyar Nemzeti Múzeum szervezetének keretében egy nemzeti múzeumi tanácsot létesítvén, 1898 február 25-ikén kelt elhatározásával a saját elnöklete alatt a tanács tagjaivá gróf *Andrássy Tivadar* v. b. t. tanácsost, gróf *Apponyi Sándor* v. b. t. tanácsost, *Berzeviczy Albert* v. b. t. tanácsost, *Bubics Zsigmond* v. b. t. t. kassai püspököt, *Forster Gyula* min. tanácsost, *Fraknoi Vilmos* arbei vál. püspököt, a múzeumok és könyvtárak főfelügyelőjét, gróf *Kun Gézát*, a magyar néprajzi társaság elnökét, báró *Lipthay Bélát*, *Pauler Gyula* orsz. főlevéltárnokot, *Semsey Andor* magyar nemz. múzeumi tiszteletbeli őrt, gróf *Széchenyi Béla* v. b. t. tanácsost, gróf *Teleki Sándor* orsz. képviselőt, *Thaly Kálmán* orsz. képviselőt és gróf *Zichy Jenő* v. b. t. tanácsost nevezte ki, s a tanács másodelnöki tisztségének viselésére *Bubics Zsigmond* v. b. t. t. kassai püspököt kérte föl.

Kinevezés. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1898 január 6-ikán kelt elhatározásával dr. *Gyalui Farkas* könyvtárori czimmal és jelleggel felruházott egyetemi könyvtártisztet a kolozsvári Ferencz József tud. egyetem könyvtárához valóságos könyvtárórré a IX. fizetési osztály I. fokozatának megfelelő évi 1300 frt fizetés és 280 frt élvezesével kinevezte.

Köszönet-nyilvánítás. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter özv. báró *Radák Ádámné* szül. *Lázár Olga* grófnőnek ama hazafias elhatározásáért, hogy a férfi ágon kihalt báró Radák család egész levéltárát, — továbbá cserneki és tarkeői *Dessewffy Pál* nagybirtokosnak, a miért a cserneki és tarkeői Dessewffy család margonyai protestáns ágának levéltárát a Magy. Nemz. Múzeumban örök letétképen helyeztek el, elismerő köszönetét nyilvánította.

A selmeczbányai óvári levéltár pusztulása. Szomorú hír érkezett néhány hét előtt hazánk legrégibb bányavárosából; a selmeczbányai Óvárban elhelyezett városi iratok f. évi február 13-ikán tűzvész martalékaivá lőnek. A tűz a szomszédos tornacsarnok faskamarájában tört ki, s mire észrevették, az iratok legnagyobb részét elhamvasztotta. Szerencsére a városi levéltár legbecsesebb része a városházán őriztetik és az Óvárban elhelyezett levéltár a városi vezető körök állítása szerint jobbra ujabbkori iratokat foglal magában, de a veszteség mégis igen nagy, annál nagyobb, mert a levéltár ez anyaga soha rendszeresen átkutatva nem volt, s így benne a városi kulturális történetének teljesen felhasználatlan adatai mentek veszendőbe. Maga az eset annyira jellemzi azt az állapotot, melyben vidéki levéltáraink ügye sinylődik, hogy lehetetlen egyszerűen napirendre térnünk felette. A selmeczbányai városi levéltár rendezésének kérdése évek óta foglalkoztatta a városi hatóságot. A törvényhatósági bizottság ismételten elhatározta az óvári levéltár rendezését, de e határozatát a városi hatóság szakértők és anyagi eszközök hiányában nem valósíthatta meg. Csak legutóbb, ez év január havában lépett a városi tanács a cselekvés terére, midőn a városi múzeum és könyvtár létesítése érdekében előkészítő bizottságot küldve ki, eleve kimondta, hogy ez irányban megkezdett tevékenységét a városi levéltár rég óhajtott rendezésére is ki fogja terjeszteni. A néhány nappal később bekövetkezett tűzvész után, melyért az Óvár személyzetét méltán illetheti a gondatlanság vádja, a határozat most már jórészt csak arra való, hogy annál érzékenyebb tegye a veszteséget, mely a várost és az egész hazai kultúrát e levéltár elpusztulásával érte. Vajha e szomorú eset megszivlelendő figyelmeztetésül szolgálna azoknak az illetékes köröknek, melyek a vidéki levéltárak ügyének végleges rendezésére vannak hivatva.

Ismeretlen nyelvemlékek. Nyelvemlékeink száma ismét szaporodott. Dr. *Bartha József* a Nyelvtud. Közlemények ezidei első füzetében három, eddig ismeretlen nyelvemléket tett közzé. Minket a dolog már csak azért is érdekel, mert mind a három a Magyar Nemzeti Múzeum levéltári anyagából került napfényre. A közölt első nyelvemlék 1510-ből való s egy Boly helységbe (Zemplén m.) való ismeretlennek kára bevallását tartalmazza a leleszi konvent előtt, s B. *Leleszi bevalló levélnek* nevezi el. Ez a levél eredetileg félív alakú volt, de hosszában is, keresztben is ketté metszette valaki s most csak a két (ujabban összeragasztott) felső darabja van meg, s ennek megfelelően a szövegnek is csak az eleje és a másik oldalán a vége látható. A másik két nyelvemlék azonos tartalmu s a királyhoz intézett levél alakjában van szerkesztve és kelet nélküli. Az egyik tartalmilag is nagyobb terjedelmű s csak kibővítése a kisebbnek. B. a tartalomról — a történeti adatokkal összevetve — meggyőzően bizonyítja be, hogy a levelet Báthori István (1525.)

nádor Verbőczy István nádor ellen intézte II. Lajos magyar királyhoz, még pedig akkor, a midőn a Szapolyaiaknak az Ujlaki herceg hagyatékát, illetőleg a korona ellen folytatott pörében végleges döntés még nem történt (1526 február előtt); s így tehát ez a két levél a legnagyobb valószínűség szerint az 1525. év őszeről keltezhető. — E nyelvmemlék, mind a három, eredeti s így enemű nyelvmemlékeinknek eléggé gyér számát nem megvetendő anyaggal szaporítja; Báthori nádor levele pedig mint történeti adat is eléggé fontos és becses.

Budán irt török kézirat. A trapezunti cs. és kir. főkonzulátus ez év elején egy vaskos török kéziratot küldött be könyvtárunknak megtekintésre, melyet tulajdonosa, *Murád Soráde Zia Bey*, megvásárlásra följánlott. A kézirat 27·5 × 19·5 cm. kis ívrétben 402 levelet foglal magában, kötése egyszerű török bőrkötés átcsapódó taslával. A könyvtár igazgatósága megkeresésére *Szilády Áron*, a M. Tud. Akadémia r. tagja szives volt a kéziratot megvizsgálni s véleményét a következőkben összefoglalni: »Tabari arab történetirónak 912. körül (Kr. u.) irt világtörténeti művét (Tarikki Tabari) 963-ban Balami persára fordította. Az ő fordítását más történetirók az 1134 évig történt események leírásával egészítették ki, de Balami fordítása sokban eltér ez eredetitől. Balami perzsa szövegét bizonyos Ahmed pasa rendeletére (talán a nagy Szulejman szultán idejében) ismeretlen nevű író törökre fordította. Ennek a török fordítása e kézirat, melyet 1631 február havában Budavárában irt le a konstantinápolyi születésű Ali ibn Muhammed, mint ez a kézirat végén álló jegyzetben olvasható. Ez a török fordítása Tabari művének nyomtatásban is megjelent Konstantinápolyban, 1844-ben 5 ívrét kötetben.« E meghatározás alapján a könyvtár igazgatósága nem késett a közvetítő főkonzulatus útján komoly ajánlatot tenni a kézirat tulajdonosának, Zia bejnek, hogy azt a Magyar Nemzet Múzeum könyvtára számára megvásárolhassa. Kétségtelen hungarikummal állván szemben, annál kívánatosabbnak tünt föl annak megszerzése, mert a másfél százados török hódoltság ideje alatt folyó művelődésnek egyik emlékét látta a szóban forgó kéziratban. E művelődés emlékeinek ritkasága s e kéziratnak ama vonása, hogy Budavárában iratott, minden tekintetben igazolják, hogy a könyvtár messzebbmenő áldozattól sem riadt volna vissza e kézirat megszerzésére. Azonban Zia bey igényei messze meghaladták a könyvtár ajánlatát, s miután más oldalról a Konstantinápolyi török nemzeti könyvtár is hajlandó volna a kéziratot megvásárolni, Zia bej elhatározta, hogy, ha érte a 100 török fontot meg nem kapja, továbbra is megtartja családi ereklyének. E. P.

A német könyvtárnokok első gyűlése. Az elmúlt év őszen Drezdában gyűltek össze a német filologusok és tanférfiak 44-ik kongresszusukra, melynek különös érdekességet kölcsönzött a bibliogra-

fiai szakosztály megalakulása. *Dziatzko*-nak sikerült meggyőzni a németországi könyvtárnokok legnagyobb részét az ilyen évenkénti összejövetelek nagy fontosságáról, s most már az említett kongresszus keretében minden évben találkozni fognak a bibliografiai német szakemberei a fontosabb ügyek megbeszélésére. Most is nagyon nevezetes és részben aktuális kérdések szerepeltek a napirenden. *Schwenke* könyvkereskedő igazgató a XV. és XVI-ik századbeli német könyvkötésről, *Luther* berlini könyvtárnok a reformáció bibliografiájáról s ennek jelentőségéről a német nyelv történetére nézve, *Burger* lipcei könyvtárnok a fotografiának a könyvtári életben való alkalmazásáról, *Milch-sack* wolfenbütteli könyvtárnok a könyv alakjairól, *Eichler*, a gráci könyvtár fiatal amanuensis a könyv értékéről a renaissance korában, *Frankfurter* (Bécs) és *Haebler* (Drezda) a katalogusokról, utóbbi az őnyomtatványok katalogizálásáról tartottak előadást. Ugyancsak a katalogus-kérdést tárgyalta *Dziatzko* nagyszabásu munkálatában, melyre közelebbről vissza kell még térnünk. Nagyon praktikus eszmét pendített meg *Graesel Armin*, mikor egy Németországban felállítandó könyvtármúzeum szükségességét fejtegette. (e.)

Levéltári kongresszus Nürnbergben. A német historikusok kongresszusa, mely f. é. ápril 13-tól 15-ig tartja üléseit Nürnbergben, napirendjébe fölvette a levéltárak kérdését is, és pedig első sorban azon határozat megvitátását, melyet az innsbrucki kongresszuson hoztak, s mely a levéltárak anyagának hozzáférhetőségét, főleg a záros határpontot illeti. Érdekesebb ennél a másik, szintén levéltárra vonatkozó tárgy, a vatikáni levéltár anyagának átkutatása, melybe nagyobb rendszert akarnak hozni, s intenzivebb kutatást sürgetnek. E kérdésnek referensei *Welch* dr. belső titkos tanácsos, a karlsruhei tartományi főlevéltár igazgatója és *Hansen* dr., kölni városi levéltárnok, a római levéltárak legalaposabb ismerői. Megemlítjük még, hogy dr. *Steinhausen*, a jenai egyetemi könyvtár könyvtárnoka, indítványt nyújtott be, mely szerint vétessék tanulmányozás alá a kérdés, miként lehetne összefoglaló művelődéstörténeti forráspublikációkat előkészíteni s közzétenni. A kongresszusra külön meghívók nem adtak ki; a jelentkezéseket többek közt *Hansen dr.*, Köln város levéltárnoka fogadja el. *A—y.*

Maresius és Baka Péter irodalmi harczának történetéhez. A *Magyar Könyvesház* rovatában Szabó Károly és Hellebrant Árpád Régi Magyar Könyvtára III. kötetének adalékul közöltem *Knollarothzi Péter János* egy *Irenaeus Simplicius Philadelphus* álnév alatt irt munkáját, mely Gröningben, 1649-ben jelent meg. E munka adatai alapján a Régi Magyar Könyvtár III. kötete 1382. számánál olvasható jegyzetet a következőkben egészíthetjük ki: *Maresius Sámuel* gröningai hittanár 1648-ban a magyar ref. egyház kormányására vonatkozó bizonyos tételeket elnöklete alatt két magyar tanulóval (*Ujvári Tamással* és *Diószegi Bónis Mátyással*) vitatott s azokat »Quaes-

tionum aliquot Theologicarum . . . decisio Academica» czim alatt egybegyűjtötte és kiadta. Ez ellen írta *Szatmári Baka Péter* »Defensio simplicitatis ecclesiae« (Franeker, 1649) czimű munkáját, (R. M. K. III. 1724. sz.) mely ellen *Knollarothzi P. J.* ugyanazon évben *Irenaeus Simplicius Philadelphus* álnév alatt lépett fel a most közölt Epistolájával. Erre felelt aztán *Baka Péter* a *Vindiciae* cz. (Franeker, 1663.) munkájával, mely a R. M. K. III. kötetében idézett szám alatt van ismertetve.

Révész Kálmán.

Adatok Szily András működéséhez. A podolini kegyesrendiek gimnáziuma *Szily András* egy kézirati művét őrzi könyvtárában, melynek tartalma: 1. Institutionum synopsis; 2. In physiologiam Aristotelis disputationes Academicae; 3. Disputatio de generatione et corruptione in libros de ortu et interitu. E kéziratot *Szily András* következő bejegyzései teszik reánk nézve érdekessé:

»Anno 1639 Cursus philosophicus Tyrnavia in archiepiscopali academia sub magnae memoriae et sanctae vitae r. p. Luca Kr. (a név olvashatatlan) per me infrascriptum, sed eotum illustrissimi domini domini comitis Nicolai Palfy praeceptorem excerptus et in anno 1678. r. patri Joanni piarum scholaru in Privigie religioso sacerdoti, mihiq; in Thermis existenti patri spirituali transcriptus et donatus.

Andreas Szily.

E bejegyzés a szöveg előtti levélre van írva; kiegészíti azt a szöveg egyik tisztán maradt levele előtti lap beírása: In festo S. Joannis Evangelistae anno 1641 in Decembris. Ebből megtudjuk, hogy Szily az 1639 és 1641. évek között volt akadémiai hallgató.

A kötés belső lapja Szily festett nemesi czímerét viseli, melynek heraldikai leírása a következő: Arany mezőben lovas vitéz páncélja fölött hosszú vörös öltönyben, karddal viv egy más páncélos sisakos lovaggal, ki lánczos buzogánnyal sújt feléje. Oromdisz: koronából növekvő páncélos sisakos férfi, jobb kezében lánczos buzogány. Sisaktartó: ezüst-vörös, arany-kék.

Szily András a XVII. század derekán Püspöki községben plébános volt, 1654-ben esztergomi kanonok, majd fölszentelt scopiai püspök lett, mint ilyen halt meg 1682-ben. Irodalmi munkásságának termékeit Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárából (I. k. 1241., 1292., 1366. sz.) ismerjük.

Sz. K.